

DEN NORSKE KIRKE

Nord-Hålogaland biskop

Kultur- og Kirkedepartementet
Postboks 8030 dep
0030 OSLO

Dato: 14.04.2009

Vår ref: 09/41-2 TNO

Deres ref:

Høring - Pilegrimsmotivet som nasjonal satsing

Nord-Hålogaland biskop er glad for at kirkedepartementet utreder pilegrimsmotivet med sikte på en nasjonal satsing på dette feltet. Vi viser til brev av 12.2.2009 der departementet ber om synspunkter på den beskrivelsen som er gitt av utfordringene, de målene som er identifisert, og om hvorvidt strategien som knytter seg til tiltakene er hensiktsmessig.

Beskrivelsen av utfordringene

Utredningen legger vekt på at pilegrimssatsingen skal være en nasjonal satsing. På den bakgrunn er det påfallende at høringsdokumentet ikke omtaler eller lokaliserer pilegrimssteder eller pilegrimsmotiver i Nord-Hålogaland. Ingen Nordnorske kommuner er tatt med på listen over høringsinstanser.

Det heter i høringsdokumentet "at pilegrimstanken har dukket opp på ny i det 20. århundre, og at motivasjon og mål for å være pilegrim er annerledes nå enn den var for menneskene i middelalderen. Kirkestatsråden siteres: "Den moderne pilegrim kan ha mange motiver for sin vandring: det åndelige perspektivet er selvsagt viktig, men i tillegg kan historie, kultur, miljø, friluftsliv, trim og naturopplevelser være en viktig drivkraft".

På denne bakgrunn vil vi anføre at beskrivelsen av utfordringen er geografisk mangelfull, med Bodø som den nordligste stedsangivelse. Herfra vender man blikket mot Nidaros, og samtidig ryggen til det som befinner seg lenger nord og øst (side 109). Vi savner også en refleksjon over hva det vil si å være pilegrim i vår tid. Dette anser vi som et nødvendig grunnlag for å kunne videreutvikle pilegrimsmotivet som et nasjonalt utviklingsprosjekt. Utredningen har ansatser til en miljøprofil (s.166), og denne kunne ha vært tydeligere utredet og aksentuert.

Målene som er identifisert

Målet med pilegrimssatsingen er angitt i visjonen, pkt. 4, og er todelt: 1. Man ønsker at pilegrimsvandring i framtida skal få betydning for alle menneskers liv. 2. Trondheim/Nidaros i 2030 skal fremstå som et av de viktigste pilegrimsmål i Europa. Målsetting 2 gir Nidaros en eksklusiv stilling i den nasjonale pilegrimssatsingen.

De sterke bindingene til Olavstradisjonen fremstår i utredningen begrensende i forhold til å utforske moderne aspekt ved pilegrimssatsingen, og også i forhold til å gjøre satsingen gjeldende for hele landet.

Strategien som knytter seg til tiltakene

Vi anser det som lite hensiktsmessig å innordne den nasjonale satsingen i ambisjonen om å gjøre Nidaros til et senter for nasjonal satsing. En slik framgangsmåte kunne bli til hinder for første del av visjonen, - at pilegrimstradisjonen skal komme til å bety noe for alle mennesker. De tiltakene som fremkommer dreier seg om overnattingsforslag, reiseforslag etc., og er knyttet til de ferdselsveier som fører til Nidaros. Utviklingen av disse ledene er allerede i stor grad ivarettatt gjennom Miljøverndepartementets verdiskapningsprosjekt "Pilegrimsleden". En ensidig satsing på dette sporet mener vi står i fare for å bygge opp om nostalgi knyttet til gammel ferdsel og tidligere tiders religiøsitet (s.157).

Pilegrimsmotivet i Nord-Hålogaland

Den første pilegrim som besøkte Nidarosdomen etter at veien til Trondheim var ferdigmerket, fortsatte videre til fots helt til Nordkapp, til det mytiske Ultima Thule (Eivind Luthen i Harstad Tidende, 5.12.08). Kirkene i Hammerfest er flittig besøkt som de nordligste i Europa, og det samme gjelder kirkene i øst, som f. eks Kong Oscar II kapell. Der er også religiøse forbindelseslinjer fra Finnmark til Boris Gleb, Solovjets, og Petsjenga som i stigende grad blir viet oppmerksomhet. Det arbeides det med å revitalisere Trifon-tradisjonen knyttet til klostertradisjonen i Petsjenga. Dette arbeidet åpner for fornyet kontakt østover i et pilegrimsperspektiv.

Hurtigruteturistene er pilegrimer i den forstand at de oppsøker natur og kultur i kystlandskapet. De besøker daglig Trondenes kirke til andakt. En evaluering rangerte kirkebesøket som et av tre viktigste meningsbærende steder for opplevelse ved siden av Nordkapp plataet og Geiranger. Mange kirker og steder langs kysten er sakralisert gjennom historiske erfaringer, og gjennom ruvende prester som Petter Dass og Hans Egede. Disse stedene er allerede reisemål for turister.

Nordnorsk kirkeliv har mottatt viktige impulser fra øst. Den læstadianske bevegelsen kom til landsdelen med samene fra Sverige og Finland, og der er "religiøse ferdselsveier" knyttet til den læstadianske tradisjonen. Det foreligger planer og ideer om "læstadiusvandring" mellom landene på Nordkalotten.

Ved å definere et landskap som pilegrimsled angir man samtidig et tolkningsperspektiv som man legger på de områdene som blir berørt. Et pilegrimsarbeid bør ta høyde for at det knytter seg ulike definisjoner til landskap. Dette reiser spørsmål om hvilke samiske tradisjoner som knytter det seg til hellige fjell og hellige skoger, og hvordan moderne pilegrimsarbeid stiller seg etisk og historisk til denne arven.

Olavstradisjonen er en sterk og verdifull historisk arv, og Nord-Hålogaland biskop vil berømme det arbeidet som er gjort for å utvikle muligheter med utgangspunkt i denne tradisjonen. I Nord-Hålogaland er det dokumentert at Trondenes kirke har vært et mål for pilegrimer. Man har bl.a. funnet en form for støping av pilegrimsmerker. Trondenes prosti har tatt opp pilegrimstradisjonen på lokalt nivå gjennom et trosopplæringsprosjekt med Trondenes kirke som pilegrimsmål. Dette viser at det finnes lokale Olavstradisjoner som er autonome, og som ikke forutsetter Nidarosdomen som det ultimate nasjonale mål for en pilegrimsvandring. Folk rodde i stor grad til kirke, og der er tradisjoner som forteller hvor folk gikk steg i land, og hvor de skiftet om å ro, langs sjøveien til kirke.

Utviklingsmuligheter

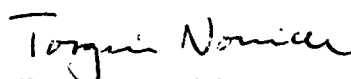
Nord-Norge er i pilegrimssammenheng karakterisert som et "terra incognito", et ukjent område (Luthen i H.T). I dette ligger det en spennende mulighet til å oppdage og utvikle nye pilegrimsruter, og få frem ny kunnskap om helligsteder og ferdselsveier. Det representerer også en mulighet til fornyet refleksjon om hva en pilegrim er i 2009, og hvilke mål og reiser som gir mening.

Dette forutsetter at også kommunene i Nord-Norge blir utfordret av pilegrimstenkningen og invitert til høring. I Nord-Hålogaland vil det være naturlig å involvere institusjoner som Høgskolen i Finnmark, Samisk høgskole, Universitetet i Tromsø, og Trondenes distriktsmuseum for å fremskaffe et kulturhistorisk fundament for satsingen. Dette vil bidra til at menighetene blir bevisst sin kulturarv i møtet med pilegrimsmotivet og de moderne pilegrimene. Landsdelen delen besøkes i dag av et stort antall bobilturister. Man kan legge til rette for kortere turer med tre- fire dagers varighet. Det vil også være naturlig å søke samarbeid med Den norske turistforening og historielag for å utvikle eksisterende og nye vandringsruter. Pilegrimskonseptet kan utvikles lokalt og regionalt, og derved gi viktige innspill til fornyelse og videreutvikling av pilegrimsmotivet som nasjonal satsning.

Vi vil derfor anbefale at pilegrimsarbeidet videreutvikles med fokus på lokalt og regionalt utviklingsarbeid. Dersom man setter sammen et sentralt/nasjonalt utvalg, bør dette primært ha en koordinerende, rådgivende, og formidlende funksjon. Utvalget bør ha som mandat og inspirere til videreutvikling og fornying pilegrimskonseptet.

Med vennlig hilsen

Per Oskar Kjølås
biskop

Torgeir Norwich
stiftskapellan